کنگرهٔ «شب‌زیست» با حضور ۴۲۰ پژوهشگر در ۱۲ کشور، نخستین نقشهٔ پراکندگی شبتاب‌های بومی را منتشر کرد

پیش‌بینی ۲۰ درصد کاهش زیستگاه تا سال ۱۴۰۰ و فراخوان برای ثبت داوطلبانه در سامانهٔ ملی

گزارش: مهسا رادمنش

کرمان ــ هزار و سیصد و هشتاد و دو پژوهشگر از ۱۲ کشور جهان روز پنجشنبه در کرمان گرد هم آمدند تا نخستین نقشهٔ پراکندگی شبتاب‌های بومی را تدوین کنند. این کنگره که سه روز طول می‌کشد، با حضور ۴۲۰ پژوهشگر از دانشگاه‌ها، پارک‌های ملی و سازمان‌های مردم‌نهاد برگزار می‌شود. هدف اصلی، جلب توجه به کاهش سریع جمعیت شبتاب‌ها در سه دهه گذشته است که به گفته برگزارکنندگان، در برخی از زیستگاه‌های شناخته‌شده کرمان و یزد، تعداد نرها در هر شب به کمتر از ۱۸ نمونه رسیده است.

دکتر سیمین رهنورد، استاد دانشگاه شهید باهنر کرمان و دبیر کنگره، در نشست خبری گفت: «شبتاب فقط یک حشره زیبا نیست؛ حضور آن نشان می‌دهد خاک، رطوبت و تاریکی شب در یک منطقه در چه وضعی است. وقتی شبتاب نباشد، معلوم می‌شود چیزی در زنجیره غذایی به هم خورده است.» او افزود که ۶۰ درصد از گونه‌های شبتاب بومی ایران در فهرست اولیه قرار گرفته‌اند و برای ۳۷ گونه دیگر هنوز داده کافی وجود ندارد.

کنگره شامل ۴۲ کارگاه، ۱۸ نشست تخصصی و سه تور شبانه است. یکی از تورها به روستای چاه‌نرگس در ۷۰ کیلومتری کرمان می‌رود که اهالی گزارش داده‌اند سال گذشته تعداد بازدیدکنندگان به ۱۲ هزار نفر رسیده بود. مهمانداری روستا برای شرکت‌کنندگان شام محلی و اتاق خواب ساده فراهم کرده است. هزینه هر نفر برای تور شبانه ۴۵۰ هزار تومان اعلام شده و برای دانشجویان ۲۰ درصد تخفیف دارد.

در بخش پوستر، ۶۰ پژوهشگر یافته‌های خود را معرفی کردند. یافته‌ها نشان می‌دهد نور مصنوعی شب در ۳۱ روستا با کاهش ۴۰ درصدی فعالیت شبتاب‌ها همراه بوده است. در مقابل، در ۹ روستا که چراغ‌های خیابان خاموش شده بود، تعداد نرها ظرف دو سال دو برابر شده است. این داده‌ها قرار است در سامانه ملی ثبت شبتاب‌ها بارگذاری شود که از ماه آذر برای همکاری داوطلبان باز می‌شود.

در پایان کنگره، بیانیه‌ای ۱۲ بندی منتشر شد که خواستار ممنوعیت نور مستقیم به آسمان در فاصله ۵ کیلومتری زیستگاه‌ها، کاهش ۳۰ درصدی نور شهری تا ۱۴۰۰ و تدوین برنامه ملی حفاظت تا پایان ۱۴۰۱ است. امضاکنندگان از وزارت نیرو خواسته‌اند پیش از نصب هر پروژه روشنایی، ارزیابی اثر بر شبتاب‌ها انجام شود. پاسخ رسمی وزارت نیرو هنوز منتشر نشده است.

(مدیریت انرژی در صنایع پیمایه)

برق مصرفی کارگاه‌های فلزی در ۱۸ ماه گذشته ۲۳ درصد کاهش یافت، اما هزینه هر واحد تولید ۱۱ درصد افزایش یافت. این تناقض نشان می‌دهد بهره‌وری انرژی در صنایع کوچک هنوز با الگوهای قدیمی اندازه‌گیری سنجیده می‌شود. گزارش پیش‌رو داده‌های ۴۱۲ کارگاه فلزی در شهرک صنعتی نارون را بررسی می‌کند و نشان می‌دهد بخش بزرگی از هدر رفت انرژی نه در دستگاه‌ها، بلکه در برنامه‌ریزی تولید و نگهداری پنهان است.

مطالعه میدانی در بهار ۱۴۰۱ در شهرک صنعتی نارون انجام شد. تیم پژوهشی ۴۱۲ کارگاه را در سه گروه ۱۰ تا ۴۹ نفر، ۵۰ تا ۱۹۹ نفر و ۲۰۰ تا ۴۹۹ نفر بررسی کرد. داده‌ها از فاکتورهای برق، گاز و گزارش‌های تولید ماهانه جمع‌آوری شد. در گروه میانی، مصرف برق به ازای هر تن محصول ۱۸٫۴ کیلووات‌ساعت بود، در حالی که میانگین کشوری برای همان صنعت ۱۲٫۱ کیلووات‌ساعت است. یعنی حدود ۵۲ درصد بیشتر از حد انتظار مصرف شده است.

علت اصلی به گفته مهندس کامران یزدی‌پور، کارشناس ارشد انرژی، ترکیب سه عامل است: موتورهای قدیمی بدون اینورتر، روشنایی روز در سالن‌ها که کسی آن را خاموش نمی‌کند، و برنامه تولید که به خاطر ترس از قطعی برق، شب‌ها هم اجرا می‌شود. او گفت: «کارگر می‌داند چراغ روشن است، اما نمی‌داند هزینه هر ساعت کار شب چقدر است. وقتی قیمت روی فاکتور نباشد، کسی سراغ کاهش نمی‌رود.»

در بخش پوستر، ۶۰ پژوهشگر دو جایزه سال گذشته را دریافت کردند. یافته‌ها نشان می‌دهد نور مصنوعی شب در ۳۱ روستا با کاهش ۴۰ درصدی فعالیت شبتاب‌ها همراه بوده است. در مقابل، در ۹ روستا که چراغ‌های خیابان خاموش شده بود، تعداد نرها ظرف دو سال دو برابر شده است. این داده‌ها قرار است در سامانه ملی ثبت شبتاب‌ها بارگذاری شود که از ماه آذر برای همکاری داوطلبان باز می‌شود.

پاسخ رسمی وزارت نیرو هنوز منتشر نشده است. در مقابل، شرکت توزیع نیروی کرمان اعلام کرد آمادگی دارد برای ۲۰ کارگاه نمونه تابلو هوشمند نصب کند و صرفه‌جویی را ۶ ماه رایگان محاسبه کند. این پیشنهاد با استقبال روبه‌رو شده اما هنوز به توافق نهایی نرسیده است. مهندس یزدی‌پور گفت اگر ۱۰ کارگاه پیشرو نتایج را ببینند، ۱۰۰ کارگاه دیگر پشت سر آن می‌آیند و همین روند در کل شهرک تکرار می‌شود